

KOMLÓS PÉTER 90

(Budapest, 1935. október 25. – 2017. május 2.)
kétszeres Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas hegedűművész, a Bartók
vonósnégyes alapítója, primáriusa, érdemes és kiváló művész.

KOMLÓS PÉTER 25 ÉVES¹

Huszonöt éves, tíz éves volt a felszabaduláskor, és azóta rendszerünk, a mi új életünk formálja, neveli.

Pályájának állomásai nemzeti és nemzetközi zenei eseményekkel függnek össze. 1954-ben a Zeneakadémiának a felszabadulás tiszteletére meghirdetett emlékversenyén – tizenkilenc éves korában – első díjat kap. 1955-ben a varsói VIT-en a főiskolás zenekar, melynek ő a koncertmestere, szintén első díjat nyer el. Aztán eljut a Prágai Tavaszra, hol erős mezőnyben szerzi meg első, igazi versenytapasztalatait, majd mint ifjú szólistát meghallgatja a szovjet Állami Filharmónia egyik vezetője és rövid idő múlva turnéra szerződteti. – Művészi sikereim a Szovjetunióban kezdődtek – mondja Komlós Péter. Valóban: ez az út, nyolc zenekari és szólókoncert, kisebb

szovjet városokban, az első önálló művészi stáció. Van mű – a Mendelssohn-hegedűverseny –, melyet itt játszik először, Kisinyovban, a kitűnő Moldvai Állami Filharmónia zenekarával, aminthogy Bach g-moll szólószonátáját is életében itt, a Szovjetunióban játssza el először pódiumon. És itt, Kisinyovban

¹ Muzsika, 1960/7. szám

az történt meg, hogy a közönség nem a csak most feltűnő nevet, hanem a produkciót nézve, újrázásra készítette a hegedűst. – Betoltak egy zongorát – emlékszik most vissza –, s csaknem egy teljes szólóestét kellett ráadásként végigjátszanom. És ez a szovjet út nemcsak a nemzetközi pódiumlehetőségek, hanem a tanulságok egész sorával is szolgált. Mert itt tanulta meg, hogy külföldi körútra teljes műsora tökéletes tudásával kell indulnia, nem számíthat túl sok próbára, gyakorlásra. Régen volt az, amikor a technika fejletlensége, az utazás bonyolultsága miatt napok múltak el két különböző városban adott koncert között. Ma a technika minden távolságot, időt legyőz és a koncertező művész csak akkor válik úrrá e gyorsaságon, ha mindazt, amit hosszú koncertutakon tudnia kell, alaposan megtanulta már. És azt is itt tapasztalta, hogy a közönség általánosságban a terjedelmesebb műveket, és nem az apró virtuóz számokat kívánja szólóesteken hallani. A legközelebbi szovjet útra, melyre idén tavasszal került sor, már így készült. S ez az út már nem a kezdő művész első szárnybontogatása volt. Sorra következtek a nagy szovjet városok: Kijev, Harkov, Sztalinó, Moszkva, Leningrád. Kijevben ismét otthon még nem játszott művel, Brahms hegedűversenyével lép pódiumra, a kitűnő Kondrasin vezénylete mellett. Moszkvában az április 4-i ünnepségeken rádió, filmhíradó, televízió jelenlétében Fischer Anniével és Orosz Júliával együtt képviseli a magyar kultúrát, nem eredménytelenül. S másnap, Orosz Júlia társaságában, Helsinkiben szerepel. Komlós Péternem csodagyerek. Igaz, négyéves kora óta hegedül és egykori hegedűtanára az első pillanatban érezte, hogy e fiúból hegedűművész lesz, „akárki meglássa”, de a fiú még sokáig habozott orvosi, vagy művészi hivatás között. És közben végigjárta a muzsikálni tanuló diákok rögös, nehéz útját, ahol a buktatók és az újrakezdés, a verejték és a gyermekjátékról lemondás a kilométerkő, és a gyakori állomás. 1950-ben zenegimnáziumba és a Zeneakadémiára jár egyszerre. Zalhhureczky-növendék lesz, majd, amikor elvégzi a Zeneművészeti Főiskolát, Garay György foglalkozik vele. Ez a fiatalember sokfelé próbálkozott már a zene területén. Egy ideig az Operaház zenekarában játszik, majd – három évvel ezelőtt – vonósnégyest alakít, három másik fiatal, Devich Sándor, Németh Géza, Mező László társaságában. Ez a vonóskvartett a tavalyi Haydn-versenyen második díjat nyert, és most esztendőnként indulnak ismét egy-egy nemzetközi versenyen. Mire e sorok megjelennek, útban vannak már a berlini Schumann verseny felé, jövőre Liéges jön, hol már lassan hagyománnyá lesz a magyar győzelem. Komlós Péternem szó ábrándokat, tervszerű, tudatos munkával készül élete további nagy erőpróbáira. Egy esztendeje Győrben tanít a konzervatóriumban. Elismeri, az

első pillanatban nem szívrepesve vállalta az utazgatást, de most már őszintén vallja, életének egyik szép részlete ez a munka, az ottani kellemes, jó légkör, a baráti társaság és az a tizenkét hegedűs növendék, meg a két vonósnégyes, akikkel foglalkozik. Nem szereti a nagy szavakat, de azt bátran mondja: olyan lehetséges növendékei vannak, akik közül tizenkettőből kilencnek biztosan a Zeneakadémián lenne a helye. A mi életünk formálja, alakítja Komlós – mondtuk mindjárt előljáró szóként – s ez a fiatal muzsikusz mindazt, amit a magyar haza művészi hagyományokban, tudásban megadhatott neki, igyekezett elsajátítani. Csak egyet nem ismert meg, a régi magyar zenészek sajátos életútját, a létbizonytalanságot, a munkanélküliséget. Mert alighogy elhagyta a Zeneakadémiát, a Filharmónia szólistája lett, évi tizenkét pódiumszereplési lehetőséggel; tanítás, hazai hangverseny, külföldi koncert- és versenyalkalom segíti őt, hogy pályája meredeken íveljen fölfelé. Huszonöt éves. Egy egész élet áll előtte . . .

Gábor István

KOMLÓS PÉTER 70 ÉVES²

Bartók vonósnégyes: Komlós Péter, Mező László, Németh Géza és Hargitai Géza

Lassan-lassan gyakorlott íródeákja leszek a Muzsika főszerkesztő asszonyának, meg aztán sok-sok szeretett pályatársam éri el a megemlékezésre, gratulálásra érdemes kerek évszámokat, s ilyenformán tollat kell ragadnom, hogy saját belső készítésre is elmélyedjek közös zenei múltunk felidézésében, amely tele volt örömmel és boldogsággal, sikerekkel, kudarcokkal, szeretettel és lappangó irigységgel.

² Muzsika 2005/10.

Nagy örömmre szolgál, hogy tisztem most nem megszomorítani, hanem megörvendeztetni az olvasót.

Alig vitatható, hogy a fennállásának ötvenedik évfordulójához közeledő Bartók vonósnégyes primáriusa, Komlós Péter a huszadik századi magyar kamaramuzsikuskok csillagrendszerének egyik legfényesebben ragyogó, három holddal körülkeringett bolygója. Torokszorongató nevekből összeálló csapatok előzték meg ezt a mindmáig egyedülállóan muzsikáló kvartettet; elég, ha Waldbauer, Léner, Tátrai nevét leírom, s a mesterekét: Weiner Leóét vagy Mihály Andrást.

Komlós Péter nagyszerű szólistaként indult, majd rövidesen összeállt három kollegájával, olyanokkal, akik - a második hegedű szólamát virtuóz és fiatalos frissességgel muzsikáló Hargitai Géza kivételével – mindmáig együtt vannak, miközben átvészeltek egy nem tipikusan zenei, inkább személyes tulajdonságokhoz kapcsolódó válságsorozatot. Túléltek, s ez a négy férfi azóta is járja a világ legfontosabb hangversenytermeit, sok ezer koncerten gyönyörködtetvén közönségüket. Németh Géza meleghangú brácsáján, Mező László pedig a mélységtől a legmagasabb régiókig elbűvölő csellóján. Repertoárjuk hatalmas: a Haydn-, Mozart-, Beethoven-kvartettek világteremtéshez hasonlatos fundamentumának tökéletes birtoklása és interpretációja, mindmáig fiatalos lelkük meleg otthonossága a romantika, Schumann és Brahms titkokkal teli világában, és ...

... és a számomra és mindannyiunk számára annyira fontos Bartók- és Kodály-művek leghitelesebb, magyarul – és a világ minden nyelvén – zavar nélkül érthető, gazdagon fogalmazott tálalása, s a 20. század zenéjének e műfajban kibontakozó utóvirágzásának, a nagy mesterek után következő generációk alkotásainak elhivatott, nem kötelességteljesítésnek tekintett, makulátlan közzététele, megismertetése, vállalván az óvatosságba burkolózó közönség idegenkedését, sőt, ellenállását is.

És sikerrel küzdöttek meg a sikerért. Mindig.

Sokszor vehettem részt próbáikon. Az emberi vonások, tulajdonságok, a zenéről való gondolkodások különbözősét sokkal nehezebb össze-, mint az egymástól eltérő méretű, karakterű, húrozású vonós hangszereket felhangolni. Világossá vált, hogy Komlós Péter nagyvonalúsága, türelme, alapvető tiszta lelkűsége és jóakarata (és persze megkérdőjelezhetetlen szaktudása) tudott összetartani négy különböző, csodálatos, egyenrangú férfiút, több mint negyven

éven át, amire – tudomásom szerint – még nem volt példa az újkor európai történetében. Ő a *primárius* fogalom megtestesítője. Nyugalma, a világ dolgaiban való tájékozottsága, viselkedésének civilizáltsága, eleganciája, fontoskodástól mentes, szíve mélyére rejtett igazi alázata és hűsége a művek megszólaltatása terén, felbecsülhetetlen kincse e kis haza nagy zeneművészetének.

Első operaigazgatásom vége felé kérte felmentését a zenekar koncertmesteri feladatainak elvégzése alól. Fájdalmas döntés volt: pótolhatatlannak tűnt. (Az is volt.) Ekkor adta elő kérését: írjak egy kvartettet számukra. Ez viszont termékenyítő ajánlat volt: örömteli döntés számomra. Lemondásom után megírtam a 2. vonósnégyesemet, több tucatszor játszották el a világ minden részén, rádióban, televízióban, mindenütt, lemezre is vették. A *primárius* nélkül sohasem született volna meg egyik legjobbnak tartott és igencsak sikeres művem. Köszönöm a Bartók Vonósnégyesnek és mindenekelőtt a primáriusnak.

Isten éltesen sokáig, kedves Péter, Pályatársam, Barátom, Ösztöngzőm!

Szigliget, 2005 szeptemberében

Petrovics Emil

ELHUNYT KOMLÓS PÉTER HEGEDŰMŰVÉSZ, A ZENEAKADÉMIA EGYKORI TANÁRA³ (1935-2017)

Életének nyolcvankettedik évében 2017. május 2-án elhunyt Komlós Péter kétszeres Kossuth-díjas hegedűművész, a Zeneakadémia egykori tanára, a Bartók Vonósnégyes alapító primáriusa.

Nyolcvanéves születésnapján Petrovics Emil köszöntötte a következő szavakkal: „*Komlós Péter nagyvonalúsága, türelme, alapvető tisztalelkűsége és jóakarata (és persze megkérdőjelezhetetlen szaktudása) tudott összetartani négy különböző, csodálatos, egyenrangú férfiút, több mint negyven éven át; amire – tudomásom szerint – még nem volt példa az újkor európai történetében. Ő a primárius fogalom megtestesítője. Nyugalma, a világ dolgaiban való tájékozottsága, viselkedésének civilizáltsága, eleganciája, fontoskodástól*

³ Parlando 2017/3.

mentes, szíve mélyére rejtett igazi alázata és hűsége a művek megszólaltatása terén: felbecsülhetetlen kincse e kis haza nagy zeneművészetének.”

Komlós Péter a Zeneakadémián végzett Zathureczky Ede osztályában. Kamarazenét Weiner Leótól tanult, s az ő inspirációjára alapította meg huszonkét évesen a kvartettjét, amely 1963-ban vette fel Bartók Béla nevét. A következő évben megnyerték a Liège-i Nemzetközi Vonósnégyes Verseny fődíját, s ekkor indult káprázatos nemzetközi karrierjük. Az alapítást követő bő fél évszázadban négy földrészen több mint négyezer koncertet adtak, számos lemezükkel nyertek el rangos elismeréseket. A teljes klasszikus vonósnégyes-repertoárt játszották, Bartók műveit mintegy hétszázszor adták elő pályafutásuk során, s számos magyar szerző (Bozay Attila, Durkó Zsolt, Lendvay Kamilló, Petrovics Emil, Szokolay Sándor) írt művet kifejezetten a számukra. Komlós Péter szólístaként is aktív volt, 1960 és 1969 között a Magyar Állami Operaház zenekarának koncertmestereként működött, a nyolcvanas években a Zeneakadémián tanított. 1964-ben Liszt Ferenc-díjat kapott, 1986-ban Bartók-Pásztory-díjat, s két alkalommal ítelték neki a legmagasabb állami művészeti elismerést, a Kossuth-díjat (1970, 1997). Néhány évvel ezelőtt egy interjúban így fogalmazott: „Addig szeretnék játszani, amíg a Jóisten megengedi úgy, hogy közben a meglévő, mintegy százötven művet számláló repertoárt karban tartsuk. Mihály András mondta egykor: *»ezt egyszer abba lehet hagyni, de befejezni soha«*”. Nem is fejezte be, haláláig dolgozott, két éve még emlékezetes mesterkurzust tartott a Zeneakadémián. És meglehet, a kvartett-játékot abba kellett most hagynia, de hegedűhangja velünk él, ahogy velünk él a Bartók Vonósnégyes emlékezete is, mégpedig nemcsak lenyűgöző felvételek és koncertélmények formájában, hanem szellemiségében is, amit kötelességünk ápolni és megőrizni az utókor számára.

(Forrás: LFZE honlapja)

A Bartók Vonósnégyes koncertje a Solymári Búcsún 2009 (54:44)

Haydn, Kodály és Mozart műveit Komlós Péter ismertette.

Solymári római katolikus templom A felvétel 2009 szeptemberében készült.

(Pilis TV)

FÜGGELÉK

Schubert - Péter Komlós & György Miklós (1963) Violin Sonata in D major, D.384 (12:28)

Franck - Péter Komlós & György Miklós (1963) Violin sonata (27:38)

Ravel - Péter Komlós & György Miklós (1963) Violin Sonata No.2 (18:02)

© 1965 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Tartini - Péter Komlós & György Miklós (1962) Violin sonata in G minor (13:45)

Brahms - Péter Komlós & György Miklós (1962) Violin Sonata No 2 in A major, Op 100 (21:55)

0:00 : Allegro amabile

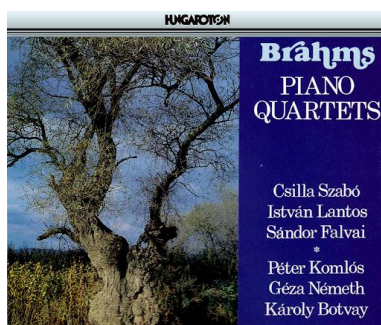
9:05 : Andante tranquillo

16:12 : Allegretto grazioso

Teljes lejátszási lista megtekintése (15 felvétel)

© 1974 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Teljes lejátszási lista megtekintése (13 felvétel)

© 1991 HUNGAROTON RECORDS LTD.